

HET INTERNATIONALE MUNTCONGRES TE PARIJS.

Onder de congressen, waartoe Frankrijk dit jaar, bij gelegenheid der Tentoonstelling, landgenooten en vreemdelingen opriep, heeft ook een Muntcongres behoord.

Over het nut van dergelijke internationale samensprekingen, die uit den aard der zaak tot geen directe uitkomst kunnen leiden, is ongetwijfeld tweeërlei meening mogelijk. Nochtans wil ik gaarne erkennen tot hare voorstanders te behooren. Immers indien het te behandelen onderwerp eene internationale regeling wenschelijk maakt, en de samenspreking genoegzaam is voorbereid door voorafgaande toelichting in geschriften als anderszins.

De hier in de tweede plaats gestelde eisch behoeft wel geen verklaring. Indien toch een vraagstuk ook maar eenigermate ingewikkeld is en de daarvoor aanbevolen wordende oplossingen getoetst moeten worden aan de lessen der wetenschap en der ervaring; zoo zullen de stellingen, die betreffende de oplossing worden voorgedragen, vóór alles eene uitvoerige behandeling vereischen, gelijk alleen in geschriften te geven is, en zal, niet minder, tot overpeinzing daarvan er behoefte bestaan aan de rust der studeerkamer, eer het openbaar debat kan worden aangevangen.

Maar is dit geschied, dan is, naar mijne opvatting, het vraagstuk ook waarlijk bij uitnemendheid op zijn plaats in een internationaal congres, indien daarop de in de eerste plaats genoemde eisch toepasselijk is. Zuiver staatkundige schikkingen mogen alleen door de wijsheid der regéeringen te beslissen zijn; waar een vraagstuk op de economische en sociale belangen des volks betrekking heeft en voor geen goede oplossing vatbaar is, wanneer die niet door internationale overeenkomst wordt verkregen, daar moet deze door de onderlinge besprekingen der mannen van de wetenschap en van de practijk in de belanghebbende landen worden voorbereid. De vormelijke internationale regeling zal ten slotte, 't spreekt van zelf, regeeringszaak zijn. Doch zij moet berusten op de openbare meening in de verschillende landen. En ter voor-

lichting en vorming van deze zijn de bedoelde congressen van groot nut.

Bovendien verdienen zulke samenkomsten van vertegenwoordigers van verschillende volken ook daarom reeds sympathie, wijl ze op haar zelve een goede internationale verstandhouding in de hand werken. Of van opzettelijk gevormde vrede-bonden ooit de noodige kracht zal uitgaan om een voldoende tegenwicht te leveren tegen de staatkundige rivaliteiten en daaruit voortspruitende eerezuchtige en heerszuchtige plannen der vorsten en hunne omgevingen; — 't moet voor het minst betwijfeld worden. Doch indien slechts de staatsburgers elkander meer en meer ontmoeten ter onderlinge regeling der gezamenlijke belangen, dan zal dat tegenwicht van zelf ontstaan. In dit licht bezien waren dan ook de talrijke internationale congressen, waartoe in de jongste maanden Frankrijk het initiatief nam, de waardige en schier onmisbare aanvulling van het vredesfeest, dat in Parijs werd gevierd door de bijeenbrenging van het voortreffelijkst wat in alle oorden der wereld wordt voortgebracht op het gebied der nijverheid en der kunst en als de uitkomst van landbouw en veeteelt; — al te gader de vrucht van het meer en meer veld winnend streven om aan alle klassen der maatschappij een degelijke opleiding en goed onderwijs te geven en ook de mindere standen op te heffen, gelijk van de zich, trots tijdelijke reactien, meer en meer baanbrekende overtuiging, dat er geen beter middel is ter vermeerdering der algemeene welvaart dan de onderlinge ruiling van hetgeen ieder land het best en het gemakkelijkst voortbrengt. De waardige aanvulling evenzeer van het eeuwfeest der fransche revolutie, die, niettegenstaande al haar uitspattingen, gevierd mocht worden, omdat haar grondslag was het verzekeren aan gansch het volk van al zijn rechten, en omdat ze het beginsel, dat „de volken niet zijn om de vorsten, maar de laatsten om de eersten”, het beginsel dat reeds in 1581 door Holland onder leiding van Willem van Oranje werd gehuldigd en waarop in 1688 de nieuwe staatsorde in Engeland werd gevestigd door onzen Willem den derde, algemeen heeft doen zegevieren.

Met dat al had er toch wel eenige reden kunnen bestaan voor beduchtheid, of nu ook juist dit munt-congres volkomen slagen zou. Vooreerst, wijl de stelling, dat de muntquaestie slechts internationaal kan worden opgelost, al heeft ze vele en krachtige verdedigers gevonden, toch volstrekt niet algemeen wordt gedeeld. Voorts

omdat van dit vraagstuk wel niet gezegd kan worden, dat daarover nog niet genoeg geschreven werd en dus het nog niet rijp is voor een openbaar debat, maar integendeel velen meenen, dat er al reeds te veel over gesproken en geschreven is en het debat tamelijk uitgeput begint te worden.

Doch het congres had een krachtigen steun gevonden van een zijde, waarvan velen dien mogelijk het allerminst verwacht hadden. Namelijk van de Engelsche Regeering. Men zal zich herinneren dat voor enkele maanden een zeer talrijke deputatie van voorstanders van het bimetallisme zich tot deze wendde om haar te vragen, het initiatief te nemen tot de bijeenroeping eener internationale munt-conferentie en daartoe allereerst hare medewerking te verleen bij een poging, welke gedaan zou worden om in dien geest een votum uit te lokken van het Lagerhuis. Beiden, de Premier Lord Salisbury, en de Chancellor of the Exchequer, de heer Goschen, wezen evenwel dit verzoek van de hand. Niet echter omdat zij voor zich zelven daarvan niet willen weten; zij lieten zich omtrent hunne persoonlijke meening rechtstreeks volstrekt niet uit. Maar zij achten het niet wenschelijk, dat de Regeering het gewicht van haar invloed in de schaal zou leggen om in deze aangelegenheid tot eene beslissing te komen, welke dan ook, zoolang de algemeene meening in Engeland omtrent het onderwerp zoo verdeeld bleef als nog steeds het geval bleek te zijn. En zij besloten daarom met aan de Deputatie den raad te geven, dat allereerst de voorstanders van het bimetallisme zouden voortgaan met hun streven nader en in wijder kring bekend te maken en toe te lichten, daarbij tevens verwijzende naar het aangekondigde Parijsche Congres. Naar hunne verwachting zou dit een gunstige gelegenheid aanbieden voor een internationaal debat over het vraagstuk, waarvan de uitkomst ook veel invloed kon hebben op de meeningen in Engeland. ¹⁾

Het zou gevraagd mogen worden, of door deze opvatting aan het voorgenomen Congres niet wat al te veel eer werd aangedaan. Al had het Comité d'organisation tot president den heer I. Magnin,

¹⁾ Verg. in de Economist van 15 Juli «Engeland en het Bimetallisme. Sedert zijn het Adres van de Deputatie aan de Regeering en een Relas van het daarop gevolgde onderhoud, alsmede de redevoeringen van de heeren Chaplin en Smith in het Lagerhuis door de Bimetallie League uitgegeven. (te Londen 2 Princesstreet, Great Georgestreet, Westminster). Men vindt daarbij ook de opgave van al degenen, die deel namen aan de Deputatie. 't Is een lijst die die door hare uitgebreidheid alsmede door vele der namen die ze bevat, het bewijs levert van de groote beteekenis der beweging in Engeland.

die door zijne maatschappelijke positie, zijne kennis van zaken en zijne betrekking tot de Conferentie van 1881, een autoriteit heeft door niemand overtroffen, en als vice-presidenten niemand minder dan de heeren Leon Say en Cernuschi; zoowel door de wijze waarop in het algemeen de uitnoodiging was geschied om deel te nemen aan het Congres, als door de breede opvatting en omschrijving van het programma, schijnt de meening gerechtvaardigd dat de ontwerpers er niet op gerekend hadden, dat aan de te houden beraadslagingen zoo groote en een zoo directe beteekenis zou worden gehecht.

Van verschillende zijden beijverde men zich nu echter er voor te zorgen, dat inderdaad het debat aan de daaromtrent door Lord Salisbury en Mr. Goschen uitgesproken verwachting zou kunnen beantwoorden.

De Bimetallie League werd vertegenwoordigd door den heer Grenfell, prof. Foxwell, Sir Meysey-Thompson en den heer Mac-Niel, secretaris der League. Tegenover hen hadden de fransche anti-bimetallisten eenige hunner bekwaamste en meest beroemde woordvoerders in het vuur geroepen: Emile Levasseur, Frédéric Passy, Fournier de Flaix, Clément Juglar, en van de jongeren: Ad. Coste en A. Raffalovich. En de vertegenwoordiging van fransche zijde zou nog veel talrijker en tevens veelzijdiger zijn geweest en verscheidene andere mannen van naam en positie hebben bevat, indien niet, ongelukkigerwijze, de periode der voorbereiding van de verkiezingen voor de vernieuwing der Kamer juist was komen samenvallen met de bijeenkomst van het Congres. Nu miste men er ten eerste den Minister van financiën, den heer Rouvier, die anders de zittingen persoonlijk geopend zou hebben. Voorts Leon Say, Paul Leroy-Beaulieu, H. Germain, Denormandie, de Soubeyran enz.

De deutsche bimetallicisten waren vertegenwoordigd door Dr. Arendt. Van Belgische zijde waren opgekomen prof. Emile de Laveleye en de heer Allard; van Amerika de heer Dana Horton, die in de beide conferentien van 1878 en 1881 onder de gedelegeerden zijner Regeering behoorde. Verder waren verschenen de heer Moret y Prendergast, oud-minister van Spanje en in 1881 Spaansch gedelegeerde ter conferentie; prof. Scharling uit Kopenhagen, enz. Nog werden onder de aanwezigen geteld de Vice-president der Argentijnsche republiek, de heer Pellegrini, die zijn land officieel vertegenwoordigde en die tot eere-voorzitter werd benoemd; als vertegenwoordiger van Mexico de heer G. Crespo y Martinez, schrijver van een rapport over de munterisis, dat in 1886 door de Mexicaansche Regeering is uitgegeven: enz. enz.

Behalve de genoemde Franschen kwamen ook verschillende anderen, mannen der wetenschap en der practijk o.a. eenige der voornaamste bankiers, de zittingen geregeld bijwonen. En onder de verdere belangstellenden waren vertegenwoordigers van een aantal Europeesche en andere landen, ook enkelen uit Nederland.

Eindelijk zij vermeld dat de Engelsche Regeering officieel vertegenwoordigd was door den Deputy-master of the Mint, den heer Fremantle, en door den heer Murray van de Treasury, die op zoo uitmuntende wijze het secretariaat heeft waargenomen bij de Gold and Silver Commission. Maar klaarblijkelijk hadden deze heeren geen andere missie dan die van aan hunne Regeering rapport uit te brengen. Zij onthielden zich van iedere deelname aan de beraadslagingen.

Van de bekende autoriteiten en specialiteiten uit Italie, Belgie en Zwitserland, die aan de vroegere muntconferentien deelnamen, bemerkte men thans niets. Vermoedelijk stond hunne afwezigheid in verband met de onderhandelingen betreffende de verlenging der Latijnsche Unie, die voor het einde dezes jaars moeten afgelopen zijn. De Regeeringen der genoemde landen geroepen zijnde hierover met Frankrijk te beraadslagen, zullen die heeren het waarschijnlijk minder gewenscht geoordeeld hebben op hetzelfde oogenblik in een openbaar debat over de muntquaestie op te treden.

Het Congres is vergaderd geweest van 11 tot 14 September. Het heeft in die vier dagen zes zittingen gehouden, de beide eerste dagen 's morgens en 's middags, de laatste dagen alleen 's middags, daar toen de ochtenden gebruikt werden voor een bezoek aan de Banque de France en aan het Hotel des Monnaies, waar bij het eerste bezoek de heer Magnin, gouverneur van de Bank, en bij het tweede de heer Ruau, directeur van de Munt, de gastheeren waren. Tot aandenken werden aan de leden médailles vereerd, waarvan die der Munt tijdens hun bezoek werd geslagen.

Met aanhoudende belangstelling zijn de zes zittingen van het begin tot het einde door een honderdtal leden bijgewoond.

In de eerste zitting heeft de heer Magnin als president van het organisitie-comité een brief van den Minister Rouvier voorgelezen, waarin deze zijn leedwezen uitsprak over zijne verhinderings om zelf tegenwoordig te zijn; voorts de door den Minister ingezonden redevoering, waarmede hij het Congres had willen openen.

Opmerkelijk is hierin de volgende zinsnede, die de Minister onmiddellijk deed volgen op de inleidende woorden, waarmede hij de congresleden welkom heette en op het gewicht hunner beraadslagingen wees.

Hoe meer men de vraagstukken bestudeerd heeft, die op de muntaangelegenheden betrekking hebben, hoe meer — zeide de Minister — men tot de erkenning is gekomen, dat daarbij niet alleen de gemakkelijheid der ruilingen betrokken is, maar ook de ontwikkeling der algemeene voortbrenging, die, naarmate der oplossing aan de muntquaestie te geven, een nieuwe krachtige vlucht kan nemen of in zijn hartader kan worden aangetast.

Het is — vervolgde hij — deze waarheid, die in onzen tijd beter erkend en begrepen is dan vroeger, waardoor overal de aandacht der staatslieden als van de mannen der wetenschap zoozeer op het muntvraagstuk is gevestigd.

De Minister onthield zich overigens van het uitspreken zijner eigene meening over de quaestie, maar reeds alleen deze woorden geven duidelijk genoeg te kennen in welke richting, volgens hem, de oplossing gezocht moet worden.

Trouwens in zijn brief aan den heer Magnin had de Minister, ten opzichte van de zienswijze der Regeering over de muntquaestie, reeds verwezen naar hetgeen dienaangaande bij vorige gelegenheden was gebleken, alleen nog bijvoegende, dat de gebeurtenissen der laatste jaren geen aanleiding schijnen te geven om die opvatting te wijzigen.

Na de voorlezing der gezegde stukken ging de vergadering over tot de samenstelling van het bureau.

Den heer Magnin werd verzocht het voorzitterschap van het Congres te blijven waarnemen, en tot secretaris werd gekozen de heer Coste, die met den heer Faure het secretariaat had waargenomen van het organisatie comite. Laatstgenoemde behoorde echter onder de leden, die de verkiezingswerkzaamheden uit Parijs hadden verwijderd. Dientengevolge werd nu ook de heer Arthur Raffalovich als secretaris aan het bureau toegevoegd.

In afwachting dat het compte-rendu détaillé van het Congres verschijnt is reeds door beiden, den heer Coste en den heer Raffalovich, een compte-rendu geleverd. Eerst door den heer Raffalovich in *l'Economiste Français*, gelijk reeds gedurende het Congres door denzelfden in het *Journal des Debats*, en nu laatstelijk door den heer Coste in het *Journal des Economistes*.

De schrijvers, die trouwens reeds op het Congres zelf, aan de discussien deelnemende, hunne meening duidelijk hadden uitgesproken, doen zich in die Verslagen als verklaarde tegenstanders van het bimetallisme kennen. Van beiden is de genoemde arbeid eigenlijk een critisch overzicht en niet een verslag; wat men in Frankrijk noemt een *compte-rendu critique*. Tusschen de twee

stukken is echter een groot verschil. In het stuk in l'Economiste français maakt de heer Raffalovich, die toch over zijn verslag in de Debats ook reeds door prof. Foxwell was aangevallen, zoowel door zijn willekeurig omspringen in de keuze van hetgeen waarvan hij melding maakt en van wat hij stilzwijgend voorbijgaat, als door de wijze van voorstelling van hetgeen hij vermeldt, zich waarlijk aan verregaande partijdigheid schuldig *). De heer Coste daarentegen heeft blijkbaar zich beijverd aan zijn tegenstanders, zoowel als aan zijn vrienden, recht te doen weervaren en het door hen gesprokene, al wordt het door hem gecritiseerd, naar waarheid mee te deelen.

Nadat het bureau was samengesteld aanvaardde de heer Magnin het voorzitterschap. In de redevoering, welke hij tot de leden richtte, herinnerde hij aan de oproeping die in 1881 van de Regeering van Frankrijk en van die der Ver. Staten van Amerika is uitgegaan tot het houden eener munt-conferentie. Het daarbij uitgesproken doel was de vaststelling van een plan, dat aan de daar vertegenwoordigde regeeringen zou worden voorgedragen, om door internationale conventie over te gaan tot het aannemen van beide het goud en het zilver als standaardmunt. Maar niettegenstaande onderscheidene regeeringen van hunne instemming met het fransch-amerikaansche voorstel deden blijken, bleef de Conferentie, tengevolge der door Engeland aangenomen houding, zonder resultaat. De zittingen zijn destijds verdaagd, maar werden niet hervat.

Sedert — vervolgde de spreker — is de muntverwarring „die, men kan het gerust zeggen, van 1873 dagteekent, en waaraan door de Conferentie van 1881, zoo zij geslaagd ware, een eind had kunnen gemaakt worden, slechts toegenomen”. Van den tegenwoordigen stand van zaken gaf hij daarop, in korte trekken, een schets. En verder wees hij op de gevaren, die steeds bestaan voor vermeerdering van de daaruit voortspruitende nadeelen.

Frankrijk, zeide de heer Magnin nu, heeft daarom weder een

*) Nadat het bovenstaande geschreven was, heeft de heer Raffalovich onder den titel «Le Congrès Monétaire International de 1889» bij Guillaumin en Ce te Parijs een afzonderlijken overdruk zijner bovengenoemde artikelen uitgegeven. Hij heeft dit echter gedaan «en les complétent» zooals hij in een voorrede zegt. En aldus eenige uitbreiding gevende aan zijn overzicht, is 't onmiskenbaar zijn streven geweest aan het geheel een minder partijdig karakter te geven. Vermoedelijk had in zijne couranten-artikelen de vlugheid van zijn pen hem parten gepeeld, en heeft hij later dit zelf ingezien en gewenscht zijn werk te verbeteren. Ik mocht niet nalaten dit op te merken.

internationale bespreking van de muntquaestie willen uitlokken, ditmaal een muntcongres bijeenroepende, het eerste internationale muntcongres dat gehouden wordt. En ten slotte wijzende op de wijziging, die sedert 1881 in de houding van Engeland is gekomen, als blijkt uit hetgeen laatstelijk door Lord Salisbury werd gezegd, hetgeen moed geeft dat men eindelijk tot de zoo noodige oplossing van het vraagstuk zal komen, sprak hij de hoop uit, dat de be-raadslagingen van het Congres er toe zouden bijdragen om die oplossing voor te bereiden.

De eerste spreker die hierop het woord verkreeg was de heer Grenfell. Ingevolge een motie van den heer Allard was hij uitgenoodigd, eenige bijzonderheden mededeelen omtrent den tegenwoordigen stand der partijen in Engeland ten opzichte van de muntquaestie. Dergelijk verzoek was tevens gedaan aan Dr. Arendt betreffende den toestand in Duitschland.

De heer Grenfell, die, als bekend, oud-gouverneur en nog steeds directeur is van de Engelsche Bank, deed in de eerste plaats opmerken dat hij, het woord voerende, slechts opkwam voor zijne persoonlijke meening en voorts namens de Bimetallic League; doch niet in eenige andere qualiteit, zoo als die bij zijn naam waren genoemd. Inzonderheid stelde hij er prijs op te doen uitkomen, dat hij hier geenszins de Engelsche Bank vertegenwoordigde. In het Bestuur van deze is, zeide hij, de meerderheid nog altijd monometallistisch gestemd.

Omtrent het veld winnen der bimetalistische beweging in Engeland kon hij overigens echter gunstige berichten geven. Het is onnoodig, na hetgeen reeds bij vorige gelegenheden hier dien-aangaande is vermeld, thans weder in vele bijzonderheden te treden betreffende deze mededeelingen en hetgeen daaraan later nog door de heeren Foxwell, Meysey-Thompson en Fielding werd toegevoegd. Alleen zij opgemerkt, dat de Bimetallic League thans 165 vice-presidenten telt. Men weet dat in Engeland het bij vereenigingen als deze de gewoonte is dien titel toe te kennen aan personen, die zich bij haar aansluiten en zich door hun maatschappelijken rang of betrekking onderscheiden.

Toch blijft men ook nog op veel tegenstand stuiten. Inzonderheid bij de ouderen van dagen is deze groot. Zij geven zich de moeite niet om de argumenten en redeneeringen der bimetalisten grondig te onderzoeken, maar verschansen zich achter eenmaal aangenomen begrippen. Vooral het bekende werk van Lord Liverpool doet daarbij goeden dienst, al wordt er uitgehaald wat er eigenlijk niet in staat. Voorts hecht de oppositie zich vast aan

de meening, dat door den overgang tot het bimetallisme een daad van protectionisme zou worden bedreven en dat men daardoor zou afwijken van het laissez-faire stelsel. Zelfs bij een man als Gladstone wordt dergelijk parti-pris gevonden. Geduchte tegenwerking vindt men verder bij een groot deel der pers, die onder den invloed staat der groote financiers, en in het algemeen bij de renteniers-kapitalisten, vooral in Londen.

De heer Grenfell heeft intusschen goeden moed op de verdere zegepraal van het bimetallisme. Het wint dagelijks veld in de breedte en in de diepte in allerlei kringen in Engeland, en het zal dit blijven doen. Hij zelf is een oprecht voorstander van vrijhandel en hij acht dat algemeene éénheid van muntstelsel daarmede moet samengaan.

Dr. Arendt las een brief voor van den heer von Kardorff, den voorzitter der Duitsche bimetallistische vereeniging. Volgens dezen is thans de meerderheid in Duitschland voor een bimetallieke Unie, mits Engeland ook meega. Ook van de zijde van Bismarck zou dan op medewerking te rekenen vallen. Voorts gaf hij als zijne meening te kennen, dat, zoodra het bimetallisme zegeviert, Duitschland op zijn protectionistische handelspolitiek zal terugkomen. En eindelijk in het algemeen nog met een enkel woord de muntquaestie besprekende, wees hij ook op eenige bijzondere vraagstukken, voor welken hare oplossing van groot gewicht zou zijn, als in Engeland de Iersche quaestie.

Nog voerden in deze eerste zitting de heer Moret y Prendergast en de heer Mannequin het woord.

De heer Moret wijst er op, dat het monometallisme feitelijk schipbreuk heeft geleden. De handhaving van den tegenwoordigen toestand, die uit de bekende gebeurtenissen is ontstaan en waaraan de Conferentie van 1881 geen einde heeft weten te maken, is een onmogelijkheid. Hij bespreekt de nadeelige gevolgen der zilverontmuntingen welke tot heden plaats hadden. Ook naar zijne overtuiging staat de protectionistische beweging van den laatsten tijd in zoovele landen daarmede wel degelijk in rechtstreeksch verband. Ten slotte deed hij, onder verwijzing naar het door Lord Salisbury gesprokene, een ernstig beroep op de tegenstanders van het bimetallisme om de redenen uiteen te zetten, waarom zij tegen de rehabilitatie van het zilver zijn, opdat men hunne redeneeringen wederleggen kunne.

De heer Mannequin, een typische vertegenwoordiger van de oude garde der monometallisten, schrijver o. a. van „Le Bimétallisme ou trois barbarismes en un seul mot” las een opstel

voor waarin zijn standpunt wordt uiteen gezet en toegelicht. Maar, gelijk met dergelijke vooruit geschreven stukken veelal het geval is, paste het slecht in het debat; evenmin scheen het geschikt dit in te leiden.

Trouwens, in het algemeen is deze eerste bijeenkomst slechts als de openingszitting te beschouwen. De eigenlijke discussien zouden eerst in de volgende aanvangen.

Voor alles worde dan nu het programma medegedeeld, gelijk dit door het organisatie-comité was opgesteld.

Primo zouden eenige rapporten worden uitgebracht, die door eene opzettelijk daartoe door het comité benoemde commissie waren opgesteld over de jongste statistieken betreffende het goud en het zilver en andere circulatiemiddelen, alsmede betreffende de verschillende munt-wetgevingen.

Dientengevolge werden aan de leden van het Congres ter hand gesteld:

1o. Een algemeene statistiek der edele metalen — overdruk uit het Bulletin de Statistique et de législation comparée.

2o. Een overzicht van de jongste munt-enquête (die der Gold and Silver Commission) in Engeland, geschreven door den heer Fournier de Flaix.

3o. Een overzicht van de Materialien van Dr. Soetbeer, opgesteld door den heer Ad. Coste.

Daarna zouden de discussien loopen over:

1o. De oorzaken der daling van het zilver in verhouding tot het goud. Moet deze worden toegeschreven aan de vermeerdering der voortbrenging? Of aan de staking der vrije aanmunting van het zilver in de landen met dubbelen standaard? Of aan beide deze oorzaken?

2o. Welke nadeelen veroorzaken de daling van het zilver in verhouding tot het goud en de veelvuldige schommelingen van den goudprijs van het zilver aan den handel in het algemeen, aan de nijverheid, aan den landbouw en aan de staatsfinantien?

3o. De middelen die voorgesteld zijn om in dezen stand van zaken te voorzien:

a.) Terugkeer tot den dubbelen standaard, maar deze door een internationale overeenkomst in ruimer kring dan te voren aangenomen wordende;

b.) Algemeene overgang tot het goud-monometalisme en geleidelijke ontmunting van het zilver. Welke tijdelijke maatregelen zouden alsdan noodzakelijk zijn?

4o. Voordeelen en bezwaren der munt-vereeniging tusschen ver-

schillende Staten ten opzichte der éénheid van ruilmiddelen in de landen der contracteerende partijen. Verbeteringen en uitbreidingen waarvoor deze vatbaar zouden zijn.

50. Onderhoud der muntecirculatie. Bedrag der slijtage van de munten. Invloed dezer slijtage op de premie van het ongemunte metaal en op de wisselkoersen. Middelen om in deze aangelegenheid de noodige voorziening te treffen. Door wie moeten de kosten gedragen worden voor het onderhouden der muntecirculatie in hehoorlijken toestand: door de particulieren, door de Staten, of, bij het tot stand komen van muntverenigingen van verschillende Staten, door die verenigingen?

60. Verschillende vraagstukken:

a.) Welk het beste muntstelsel zou zijn om internationaal te worden aangenomen?

h.) De zilveren, bronzen en koperen pasmunt.

Voor de behandeling der punten hier onder no 1—3 vermeld, waren, voor zooveel daartoe tijd zou zijn de eerste, verder de drie volgende zittingen aangewezen; voor no 4 de vijfde, en voor no 5 en 6 de zesde zitting.

Men ziet het, 't programma was zeer ruim gesteld. Zou het debat tot eenige resultaten leiden, dan was het wenschelijk de discussien over enkele bepaalde onderwerpen te doen loopen. Dientengevolge was in eene voorloopige bijeenkomst van eenige bimetalisten besloten om voor te stellen, dat de tegenstanders van het bimetallisme zouden aanvangen met de redenen uiteen te zetten, die hunnerzijds pleiten tegen eene internationale bimetalliek^o conventie, en van de zijde der bimetalisten zou dan de ontzenuwing en wederlegging dier bezwaren volgen.

In dien geest had dan ook reeds dadelijk in de ochtend-zitting de heer Moret zich geuit. Men besloot nu bij den aanvang der tweede zitting daartoe een meer vormelijk voorstel te doen. Dientengevolge werd schrijver dezer regelen belast met het doen eener motie van orde. Maar van de andere zijde deden zich verschillende stemmen hooren om tegen het geopperde denkbeeld op te komen; men wilde zich eenvoudig houden aan het programma zoo als het daar lag en achtte het beter dat bimetalisten en monometalisten zooveel doenlijk beurtelings zouden spreken.

De tegen de motie van orde gebleken oppositie in aanmerking nemende, hield — te recht — de Voorzitter zich geheel aan het eenmaal vastgestelde programma.

Het woord werd nu gevraagd door den heer Cernuschi, en twee uur lang hield deze redenaar zijn auditorium aan zich geboeid.

Iedereen die zich met de tegenwoordige muntquaestie heeft bezig gehouden, kent, althans bij naam, Henri Cernuschi.

Italiaan van geboorte, heeft hij te Pavia in de rechten gestudeerd en daar zijn graden behaald. De politieke gebeurtenissen van 1848 waren echter oorzaak dat hij toen zijn vaderland verliet. Naar Parijs uitgeweken, hield hij zich daar tot 1870 met bankzaken bezig. Zoo was hij o. a. een der oprichters van de Banque de Paris. Maar in het laatstgenoemde jaar trok hij zich uit de zaken terug.

Naar ik meen was het voor het eerst in 1876 dat hij openlijk is opgetreden — in eenige in het Parijsche dagblad *Le Siècle* geplaatste artikelen — ter verdediging van het bimetallisme als het redmiddel tegen de nadeelen, welke zich toen begonnen te openbaren als gevolg van den loop van zaken der laatst voorgaande jaren op het gebied van het muntwezen. En hem komt ontegenzegglijk de eer toe van, meer dan iemand anders, er toe te hebben bijgedragen om in wijden kring de aandacht te vestigen op het stelsel.

Hij is niet de eerste geweest om het stelsel uiteen te zetten. Indien aan iemand die eer toekomt dan is het veel eer aan Wolowski, alsmede aan Ernest Seyd. En wij Hollanders mogen nevens hen den heer W. C. Mees noemen. En mogelijk mag het wel bijgevoegd worden dat niemand oorspronkelijk zóó goed als deze, zeker niemand beter, de economische verklaring van het stelsel heeft gegeven; — in zijne in 1869 in de Koninklijke Akademie gehouden redevoering.

Maar Cernuschi heeft toch van den aanvang af van den strijd der laatste twintig jaren over den muntstandaard, en toen nog slechts enkelen er aldus over dachten, den algemeenen dubbelen standaard voorgestaan. Reeds in 1869 vindt men hem in eene vergadering der Parijsche Société des Economistes met Wolowski dezen verdedigende. Voorts is hij het, die aan het stelsel zijn naam heeft gegeven.

En niemand die meer dan hij voor de zaak heeft geijverd en gewerkt, vooral vóór dat in Engeland Gibbs, Grenfell enz. zich in het strijdperk begaven. Niemand ook zeker die in die mate van de door hem verdedigde zaak als het ware zijn eigen zaak heeft gemaakt, en daaraan zoozeer al zijn tijd en al zijn aandacht heeft geschonken, des noodig moeiten noch kosten sparende. Zoo vinden wij hem in 1877 opzettelijk de reis naar Amerika ondernemende, ten einde voor de te Washington vergaderde Munt-commissie persoonlijk getuigenis af te leggen en zijne ziens-

wijze te verdedigen. Zoo was hij telkens, bij iedere voorkomende gelegenheid, weder gereed in opzettelijk geschreven brochures of in dagbladartikelen zijn standpunt nader toe te lichten.

Doch, mag het aldus gezegd worden dat niemand meer voor het bimetallisme heeft geijverd, aan de zaak meer goed heeft gedaan; tevens moet het erkend worden dat hij haar ook veel schade heeft berokkend.

In zijn geschriften zal men vergeefs iets zoeken van den streng wetenschappelijken betoogtrant van een Mees of een Pierson. Hij is hoegenaamd niet een staathuishoudkundige. Zijne overtuiging berust niet op streng logische redeneeringen, die een zorgvuldig waarnemen van alle feiten, welke met het onderwerp in verband staan, tot grondslag hebben.

Hij heeft veeleer de waarheid met een zienersblik gevat dan haar door langdurig en nauwlettend onderzoek gevonden. En hij verdedigt haar nu ook met al de warmte van een geloovige, doch tevens wel eens met de kortzichtigheid van een dweeper. Willen zijn tegenstanders zich door hem niet laten overtuigen, hij zal zelfs temet als in heilige verontwaardiging tegen hen losbarsten; — doch hoeveel beter ware dan een kalme redeneering aan hare plaats.

Aller geestigst en aardigst begon ditmaal de heer Cernuschi zijn redevoering met twee vergelijkingen, waarvan de eerste gestoken was in het kleed eener fabel, die La Fontaine zelf niet beter had kunnen vertellen. Maar wat baten dergelijke vergelijkingen? daargelaten nog dat ze toch ook al zeer zelden geheel juist zijn. Die van den spreker betroffen den band tusschen het goud en het zilver, welke gelegd zal worden door den overgang tot het bimetallisme. Doch de zaak is juist, dat de tegenstanders het ontstaan van dien band niet aannemen. Men bewijze hun daarom dat dit zijn moet; doch men vertelle niet hoe het wezen zal.

Voorts verbond de spreker aan zijne machtspreuken een heftigen uitval tegen alle economisten en statistici, met welker wijsheid hij zeide niets te maken te willen hebben. Een zonderlinge aanloop voorwaar, om zijn tegenstanders te overtuigen!

Intusschen was de redevoering toch ook doorweven met een aantal juiste opmerkingen en waarschuwingen.

Warm kwam hij op o.a. tegen de bewering, dat in de afwijkingen van de jongste productiecijfers van het zilver en het goud van die van vóór twintig jaar een noodzakelijke oorzaak gelegen is voor de verandering in de waardeverhouding der beide metalen. Door een plastische voorstelling toonde hij aan, van hoe weinig invloed die jaarlijksche productiecijfers zijn.

Krachtig bestreed hij ook de meening, dat er ter bevordering der meest mogelijke waardevastheid van het geld geen behoefte zou bestaan aan de handhaving van beide het zilver en het goud als wettig besaalmiddel; ter wederlegging dier dwaling wees hij op een aantal landen waar nog volslagen gebrek is aan de edele metalen en men zich met papieren geld behelpt, terwijl hij verder waarschuwde tegen overdreven vervanging der metalen door kredietmiddelen.

Hij besloot met een nieuw pleidooi voor het internationale bimetallisme op de gewoonlijk door hem aangevoerde gronden, en onderwierp aan de vergadering een concept der Conventie, gelijk hij die verlangt.

In de bijzonderheden van dit ontwerp behoeft hier niet getreden te worden, daar het geen onderwerp van discussie is geworden. Alleen zij aangeteekend, dat de heer Cernuschi in zijn ontwerp de conventie laat aangaan uitsluitend door Frankrijk, Engeland, Duitschland en de Ver. Staten van Amerika, en de verhouding tusschen het goud en het zilver weder op 1: 15½ brengt.

Na den heer Cernuschi was de heer Coste aan het woord.

Mijn lezers zullen het mij echter ten goede houden, dat ik niet doorga met de afzonderlijke vermelding en behandeling van deze en de in de volgende zittingen gehouden redevoeringen. De ruimte, welke ter mijner beschikking staat, zou het bezwaarlijk toelaten. En terwijl ik wie het debat op den voet wil volgen, in afwachting van het compte-rendu détaillé, kan verwijzen naar het hierboven reeds genoemde verslag in het *Journal des Economistes* *), meen ik beter te doen met hier samen te vatten welke de argumenten zijn, die door de fransche opposanten tegen het bimetallisme werden aangevoerd.

Bij slot van rekening toch is inderdaad het Congres hier op neer gekomen, dat men heeft gehad een volslagen aanval van fransche zijde tegen het stelsel en daartegenover eene verdediging van Belgische en Engelsche zijde. Doch nu de sprekers elkander in bonte mengeling volgden en schier ieder punt werd te berde gebracht, dat bij eene bespreking der muntquaestie kan worden aangeroerd; nu miste de strijd volkomen concentratie en werd hij allerminst, ook niet op een enkel punt, uitgevochten.

Te minder kon daarvan sprake zijn omdat door verscheidene sprekers de betoogen zeer breed werden opgezet, zoodat de laatste

1) Alsmede thans naar de in de noot van bl. 745 genoemde afzonderlijke uitgave van het overzicht van den heer Raffalovich.

zitting aan haar einde kwam voordat zelfs al de reeds in de eerste dagen ingeschreven sprekers aan het woord waren geweest. Niet alleen was er dientengevolge ook geen sprake van eene speciale behandeling van de onderwerpen van het programma hierboven onder no. 4—6 vermeld, maar evenmin van dupliek en zelfs niet van beantwoording dergenen die op het laatst het woord voerden.

Intusschen, de aanwezigen dankten aan den loop van zaken eenige zeer schoone redevoeringen. Inzonderheid de heeren Levasseur — deze vooral in de eerste helft zijner redevoering — en Passy waren waarlijk welsprekend. En te meer was het een genot deze twee sprekers te hooren daar hun betoogtrant volkomen verschillend was. Bij Levasseur kon men zich herhaaldelijk in de gehoorzaal wanen van den gevierden hoogleeraar; in onberispelijke taal werden de behandelde onderwerpen langzaam uitgesponnen en de denkbeelden van den redenaar voet voor voet verdedigd. Passy daarentegen deed veeleer aan den franschen politieken redenaar denken. Schitterend was vooral de peroratie waarin hij opkwam voor het goed recht der, zijns inziens, door de bimetalisten miskende economische wetten.

Niet minder welsprekend dan deze beiden was echter van de andere zijde Emile de Lavelle. Zijn talent vertoont, als het ware, een gelukkige vereeniging van de gaven der zoo even genoemde fransche redenaars. Hij heeft in zijn voordracht iets van de levendigheid, van de fougue, van Passy; maar om zijn hoorders te overtuigen volgt hij tevens den weg door Levasseur betreden, ook het ontleed-mes met groote vaardigheid hanteerende.

En aller opmerkelijkst was het na deze sprekers professor Foxwell te volgen. Het eigenaardig talent van den engelschen geleerde en redenaar komt bij hem op de gelukkigste wijze uit. Hij is bij uitmendheid sober maar tevens niet minder duidelijk en nauwkeurig. Naar zijn uiterlijk schijnt hij nog geheel den jongenman, die ter nauwernood de akademie heeft verlaten; doch hem aanhoorende begrijpt men de groote autoriteit, die hij zich in korten tijd als leeraar en examiner aan de universiteiten van Cambridge en London heeft verworven.

Toen hij gesproken had — hij had bij uitzondering in het Engelsch het woord gevoerd — stond onmiddellijk de heer Raffalovich op om, de onder het hooren gemaakte aantekeningen volgende, zijne redevoering in het Fransch te vertolken. De heer Raffalovich deed dit met een onmiskenaar talent en door luide bijvalsbetuigingen bracht de vergadering hem daarvoor hulde. Maar zeker deed het voorval niet minder eer aan Foxwell zelf;

de groote zaakrijkheid en helderheid van zijne redevoering kwamen daardoor ten volle uit.

Doch komen wij ter zake.

Hetgeen in de eerste plaats vermelding verdient, is dat, op een enkele uitzondering na, de fransche opposanten tegen het bimetallisme allen ten zeerste opkomen tegen de bewering dat zij monometallisten zouden zijn.

Alleen de heer Gustave Du Puynode is een volkomen overtuigd voorstander van het goud-monetallisme. Hij neemt de mogelijkheid niet aan van het gebruik van beide goud en zilver om in vaste waardeverhouding als ruilmiddel dienst te doen, en hij ontkent dat dit ooit in de werkelijkheid heeft plaats gevonden. Maar bovendien acht hij het goud ook veel beter geschikt om als ruilmiddel te worden gebruikt dan het zilver. En dat dit metaal daartoe niet voldoende aanwezig zou zijn, is iets waarvan hij niet weten wil. De beweringen omtrent een door goudschaarschte veroorzaakte crisis zijn, deels zeer overdreven, deels zelfs geheel onjuist. De achteruitgang van den landbouw heeft daar in ieder geval niets mee te maken. En Engeland, het eenige land waar het goud-monetallisme zuiver in de practijk is gebracht, heeft veel minder dan enig ander land geleden van al de onheilen die, naar gezegd wordt, in de laatste vijftien jaar zijn doorstaan. Voorts ware goudschaarschte ook nooit een kwaad. Ruimte van metalen ruilmiddel is eenvoudig kapitaalsverlies. Het zilver moet niet door goud vervangen worden, maar door bankbiljetten van klein bedrag.

Constateeren wij ten opzichte van het standpunt van dezen spreker al dadelijk twee eigenaardigheden, die wij in meerdere of mindere mate ook bij anderen terug vinden. Vermoedelijk doordat in Frankrijk zelf altijd een zeer groote massa metalen ruilmiddelen aanwezig is gebleven, heeft men er geen oog voor den invloed, die de betrekkelijke schaarschte van het standaardmetaal op het algemeene peil der prijzen heeft moeten uitoefenen.

Het werd later zeer juist door Prof. Foxwell opgemerkt, dat de algemeene prijsbewegingen en de gevolgen van den loop van zaken dienaangaande, die innig samenhangen met de oorzaken waardoor deze bewegingen ontstaan, een onderdeel van het vraagstuk vormen, waaraan men in Frankrijk de noodige aandacht niet schijnt geschonken te hebben. Voor hem integendeel was het juist dit, wat hem bewogen heeft zich ernstig met de muntquaestie bezig te houden. Het is daardoor dat het een sociale quaestie is en aan de oplossing zoo veel gelegen ligt.

De andere eigenaardigheid die ik bedoel, is dat men in Frankrijk

niet genoeg let op den nauwen band die er ten opzichte der muntquaestie bestaat tusschen alle landen te zamen. Aan verschillende sprekers heeft men hooren zeggen, dat Frankrijk in een uitmuntenden munttoestand verkeert en daarom eigenlijk buiten de quaestie staat. Volgens den heer Fournier de Flaix is Frankrijk's toestand bij uitnemendheid gunstig; en men wachte er zich wel voor, zeide hij, in eenige internationale regeling te treden waardoor aan den bestaanden stand van zaken afbreuk gedaan zou kunnen worden. Ook de heer Juglar noemde den toestand in Frankrijk zoo goed als die maar wezen kan. En de heer Passy zeide dat de eenige fout, die Frankrijk beging, heeft bestaan in het aanhouden van de zilveren munt; men had het zilver sedert lang moeten ontmunten en verkoopen; ware dit geschied dan zou de moeilijkheid, welke thans bestaat, vermeden zijn.

Al deze en dergelijke gezegden wijzen, dunkt mij, er duidelijk op, dat de sprekers blind zijn voor de groote afhankelijkheid waarin ieder land verkeert, ten opzichte der beteekenis en der gevolgen van de regeling van zijn muntwezen, van wat elders geschiedt.

Het is in een anderen vorm het standpunt van eenige jaren geleden in Engeland, toen ook daar de bewering algemeen was, dat men steeds wel had gestaan bij den gouden standaard en hetgeen elders geschied was geen reden gaf daarvan af te wijken.

Zoover in hunne miskennis van de bezwaren en gevaren van den tegenwoordigen munttoestand als de heer Du Puynode, zijn echter de overige sprekers niet gegaan.

De heeren Coste, Levasseur en Passy hebben alle drie eenvoudig aangedrongen op het behoud van het statu quo. Met dien verstande nochtans, dat het zilver verder slechts wettig betaalmiddel moest zijn tot een beperkt bedrag. De heer Coste noemde frcs. 1000, de heer Levasseur frcs. 500.

De heeren Levasseur en Passy bestrijden het bimetallisme vooral op grond der onmogelijkheid, die, naar hunne meening, er zou bestaan om een bepaalde waardeverhouding tusschen de twee metalen te handhaven. Goud en zilver zegt Passy zijn gewone koopwaren, hunne onderlinge waardeverhouding is dus noodzakelijk afwisselend.

Dit machtwoord, dat goud en zilver gewone koopwaren zijn, hoe dikwijls heeft men het in de muntquaestie-discussien niet al moeten hooren, alsof daarmede alles gezegd ware! Toch er is niemand die het tegenspreekt dat hetgeen hier gezegd wordt in zekeren zin volkomen waar is, en die niet erkent, dat er niet eene

economische wet is die de waarde der koopwaren beheerscht maar niet die van deze metalen. Doch Mr. Mees heeft in zijn bekende redevoering van 1869 het zoo duidelijk uiteengezet, dat ten opzichte van het gebruik der edele metalen feiten worden waargenomen, waardoor ze in een geheel eenigen toestand verkeerden onder de koopwaren, en dat daarom wat in geen ander geval in de praktijk mogelijk schijnt, intusschen in abstractum evengoed verondersteld kan worden, hier wel degelijk mogelijk is.

Voorts staat de heer Levasseur eenigermate aan de zijde van den heer Du Puynode, waar deze den grooten invloed betwistte van den munttoestand der laatste vijftien jaren op den economischen toestand in dit tijdvak. Maar vooral in den heer Clement Juglar vond de heer Du Puynode in dit opzicht een krachtige hulp. Men weet dat de heer Juglar sedert vele jaren een speciale studie heeft gemaakt van de handelscrisissen. Het heeft hem gebracht tot een zeker dogmatisch geloof aan de periodiciteit dier crisissen, en de vraag schijnt geoorloofd of zijn blik op nieuwe verschijnselen wel volkomen onbevangen is. Ik zal er mij echter wel voor wachten hier over zijne redeneeringen een lichtvaardig oordeel uit te spreken. Doch tegenover zijne zienswijze en die der overige fransche geleerden, die zich meer of min aan hem aansluiten, staan — om slechts dit te noemen — de uitkomsten der Engelsche enquêtes, waarop dan ook te recht van de zijde der bimetallisten werd gewezen.

Vooraan aan de zijde der bestrijders van de Franschen stond in deze natuurlijk de heer Allard, wiens geschriften over dit onderwerp ook ten onzent vrij algemeen bekend zijn. Opzettelijk weder bestreden werd de heer Allard door den heer Raffalovich, die bleek ten opzichte der algemeene prijsbewegingen van de laatste vijftien jaren geheel op het standpunt te staan, dat door Paul Leroy Beaulieu herhaaldelijk in l'Economiste français is uiteengezet.

De heer Coste verklaarde een voorstander te zijn van ruimte van het ruilmiddel; doch hij kan er zich niet mee vereenigen, dat die ruimte door kunstmatige middelen verkregen zou worden, en dit zou zijns inziens het geval wezen indien men het zilver weder in zijn vroegere waardeverhouding tot het goud herstelde. Ging men daartoe over, naar zijne meening zou men dan overstroemd worden door nieuw zilver uit de mijnen en doordat dit metaal niet meer zijn natuurlijke uitweg naar Azie en Afrika zou zoeken. En hij ook ziet in Frankrijks tegenwoordigen goudvoorraad een waarborg dat er voor goud-schaarschte geen vrees behoeft te bestaan. Het goud zij daarom — dus was zijne conclusie — voor

Frankrijk en in het algemeen voor Europa de eenige standaard munt en het internationale ruilmiddel, en het zilver, dat hij evenwel niet ontmuntten wil, zij alleen grove pasmunt.

Dat het bimetallisme zou leiden tot een kunstmatig in het leven geroepen geldovertloed en dientengevolge tot algemeene prijsstijging is een stelling van den heer Coste, die nader ook door de heeren Levaseur en Passy werd opgenomen en uitgewerkt. Levaseur kwam daarbij op voor de rechten der crediteuren, in tegenstelling van de bewering der bimetallisten, dat door den tegenwoordigen munttoestand een nadeel is berokkend aan de debiteuren en dat de handhaving van dien toestand hen met verdere verliezen bedreigt.

Volgens Passy zijn de bimetallisten daardoor ook protectionisten, wijl, zeide hij, zij de hulp inroepen van den wetgever om een bijzondere koopwaar boven zijn natuurlijke waarde te handhaven. Alsof er in deze een fundamenteel verschil bestaat tusschen hen die pleiten voor het gebruik van uitsluitend het goud als wettig betaalmiddel, en hen die hetzelfde verlangen voor het zilver; wat zeg ik, neen voor hen die verlangen dat men terugkeere van den weg der ontmuntning van het zilver!

Een warmen verdediger vonden de rechten der debiteuren tegenover Levaseur in De Lavelye. Met klem deed de spreker daarbij uitkomen, dat de bimetallisten ten onrechte gezegd worden de debiteuren onrechtmatig te willen bevoordeelen. Zij verzetten zich slechts tegen het handhaven en doordrijven der wijziging in de vroegere orde van zaken, welke wijziging gebleken is voor de debiteuren hoogst nadeelig te zijn. En hierbij voegen zij alleen dit: dat moesten zij kiezen tusschen twee regelingen van zaken, waarvan de eene noodwendig in het nadeel zou zijn van de debiteuren, de andere in hun voordeel, zij alsdan aan de laatste de voorkeur zouden geven als zijnde meer dan de eerste bevorderlijk aan de ontwikkeling der voortbrenging en dus beter in het algemeene belang.

Stippen wij verder nog aan dat onder de stellingen van den heer Levaseur ook deze behoorde, dat de waardevastheid van het geld beter verzekerd, grooter, zou zijn, wanneer slechts een der edele metalen en wel bepaaldelijk het goud als ruilmiddel dienst zou doen, dan zoo beide het goud en het zilver hiertoe worden gebruikt. Zonderlinge theorie, die reeds dadelijk wederlegd wordt door het feit, dat in de productiecijfers der beide metalen veel grooter sprongen worden waargenomen waar ze afzonderlijk worden gehouden, dan wanneer men ze vereenigt;

theorie trouwens, waaromtrent men had mogen verwachten dat door het meesterlijke betoog in tegenovergestelden zin van Jevons, dat De Lavelye er dan ook dadelijk tegenover stelde, het laatste woord reeds lang was gesproken.

Wat voorts zeer de aandacht verdient is de sterke afkeer tegen eene muntconventie in het algemeen, waarvan de meeste fransche sprekers blijk gaven. Zij wantrouwen ten eenenmale hare doelmatigheid en meten de daaraan verbonden bezwaren breed uit. Wat nu aangaat het al of niet doelmatige eener dergelijke overeenkomst, moet het erkend worden dat de heer Cernuschi hun wel eenigszins een wapen in de hand had gegeven door in zijn ontwerp-conventie te gewagen van eene verbintenis, welke uitsluitend zou worden gesloten tusschen de door hem genoemde vier Staten. Maar hier komt bij dat de Franschen, in hunne beoordeeling der voor- en nadeelen eener dergelijke conventie, zich steeds houden aan het voorbeeld der Latijnsche Unie. Het verschil dezer overeenkomst, die een volkomen éénheid van muntwezen en onderlinge circulatie der munt van verschillende landen tot onderwerp heeft, en eene conventie welke alleenlijk het aannemen van denzelfden muntstandaard ten doel zou hebben, wordt geheel door hen over het hoofd gezien.

Een ander opmerkelijk verschijnsel is het volgende. In de beoordeeling van de uitwerking der fransche muntregeling van vóór 1873 op den munttoestand in Frankrijk, zijn het juist de Franschen zelve die tegenwoordig den staf breken over de gezegde vroegere orde van zaken in hun land. Van de zijde der bimetalisten wordt gewezen op den grooten invloed ten opzichte der algemeene waarde-muntverhouding tusschen het goud en het zilver, welke door gezegde regeling is uitgeoefend. Vooral in Engeland is daarop ten zeerste de aandacht gevestigd. En de redeneering die dan hieraan wordt vastgeknoopt is deze: dat daar het gebleken is van hoe grooten invloed het vasthouden aan den dubbelen standaard in één enkel land als Frankrijk op den algemeenen toestand is geweest, de gevolgtrekking niet gewaagd is, dat zoo dit stelsel op gelijken voet door een aantal landen werd aangenomen, het den algemeenen stand van zaken werkelijk zou beheerschen. Doch nu wordt van fransche zijde hiertegen aangevoerd, dat in het bedoelde tijdperk buiten Frankrijk wel degelijk voortdurend afwijkingen der waardeverhouding tusschen het goud en het zilver van de fransche wettelijke verhouding plaats vonden, en in Frankrijk men veeleer beurtelings goud en zilver heeft gehad dan een geldomloop uit beiderlei muntsoorten samengesteld.

Op het Congres was het vooral de heer Juglar, die met deze bedenking tegen de leer van het bimetallisme is te velde getrokken.

Let men echter op hetgeen door andere schrijvers vroeger over de fransche toestanden van vóór 1873 is geschreven, zoo mag in de eerste plaats het betwijfeld worden of deze wel zoo waren als nu Juglar c.s. beweren. Maar er is meer. Uit den aard der zaak heeft in dit tijdperk in de landen, die den enkelen gouden of den enkelen zilveren standaard hadden, de waardeverhouding tusschen de twee metalen menigmaal eenigermate moeten afwijken van de wettelijke fransche verhouding. Het verschil moest wel, b. v. in Engeland, dikwijls voor het minst zoo groot wezen dat daaruit de kosten bestreden konden worden, die onmisbaar veroorzaakt werden door — laat ons aannemen een verzending van zilver naar Frankrijk, realisatie van dit metaal aldaar en wederom terugzending van daar van goud en ontmunting van het fransche goudgeld.

En ten andere wordt aan de juistheid van het door de Engelsen ter verdediging hunner stelling aangevoerde argument nog niet de minste afbreuk gedaan, al zou het ook waar zijn dat, ter handhaving elders van de waardeverhouding binnen de gezegde grenzen, Frankrijk inderdaad steeds een zijner beide standaard-metalen zag wegstreamen en door het andere vervangen. Frankrijk was het middenpunt der beweging; het kon daaraan dus niet vreemd blijven. Het was het draaipunt van den slinger; is deze zich binnen bepaalde grenzen blijven bewegen en hebben zijn schommelingen hem niet uit zijn voegen gerukt, dan heeft het uurwerk de diensten bewezen die men er van verwachtten mocht. Doch natuurlijk zal de toestand een geheel andere worden indien de internationale verhoudingen een volkomen wijziging ondergaan doordat de andere landen voortaan met Frankrijk in eene zelfde stelling worden geplaatst. Wordt de slinger aan zijn beide eindpunten vast gemaakt, zoo houden van zelf zijn schommelingen op. Het oude uurwerk zal dan wel niet meer loopen, doch daaraan alsdan ook geen behefte meer bestaan.

Intusschen laat het zich wel eenigszins begrijpen, dat men juist in Frankrijk deze zijde van het vraagstuk van een ander standpunt beziet dan elders. Aan de diensten, in het vroegere tijdvak door Frankrijk aan het algemeen bewezen, waren voor het land zelf onmiskenbaar eenige lasten verbonden. Van dezen heeft het zich thans afgemaakt. Elders voelt men nu het gemis der oude diensten. Doch wordt daarvan gesproken, zoo denkt men in Frankrijk zelf voornamelijk aan de lasten. Evenwel ten onrechte. Die lasten

zouden voortaan niet op nieuw aan het land worden opgelegd.

Ik meen thans de hoofdpunten, waarover het debat in het Parijsche Congres heeft geloopt, allen vermeld te hebben. Aan wederlegging der fransche bestrijders van het bimetallisme heeft het niet ontbroken al schoot, als reeds hierboven gezegd is, de tijd te kort om allen te beantwoorden en den strijd door te zetten gelijk men gaarne had gewenscht. Ik meende evenwel dat voor ons in Nederland het voornamelijk van belang was kennis te nemen van de gronden waarop de tegenwoordige oppositie in Frankrijk tegen het bimetallisme wordt gevoerd, en ik heb daarom slechts weinig stil gestaan bij de van de andere zijde daar tegenover gestelde argumenten.

Bij hetgeen ik gaandeweg reeds heb aangemerkt betreffende het standpunt en de houding der fransche oppositie in het algemeen, thans nog een enkel woord. Ik zeide reeds, dat men in Frankrijk de oogen schijnt te willen sluiten voor de afhankelijkheid waarin ieder land verkeert ten opzichte van de beteekenis zijner eigene muntregeling van hetgeen elders omtrent hetzelfde onderwerp wordt beslist.

Doch evenzeer stuit men er op een zekere onverschilligheid omtrent de noodzakelijkheid van eene algemeene regeling van zaken, die éénheid van muntwezen voor de gansche handelswereld als één geheel met zich brengt. Op dit belang werd nadrukkelijk gewezen door verschillende sprekers der andere zijde, inzonderheid door den heer Dana Horton, alsmede door den schrijver dezer regelen. Maar van Fransche zijde wordt op dit gezichtspunt niet ingegaan. De heer Fournier de Flaix gaf integendeel zijne verwachting te kennen dat Frankrijk, wel verre van zich door dergelijke consideratien te laten leiden, eindelijk eens zou toonen met dergelijke humanitaire en cosmopolitische denkbeelden niet meer te maken te willen hebben. En mij werd verder geantwoord, dat belangen, gelijk Nederland en Engeland die in Indie hebben, aan Frankrijk vreemd zijn.

Een vraag die intusschen gesteld mag worden is deze: of de heftige tegenstand die op het Congres van fransche zijde bleek, èn tegen de leer van het bimetallisme, èn tegen een internationale muntconventie in het algemeen, werkelijk de uitspraak is der openbare meening of alleen van die van zekere kringen? Ik voor mij geloof veeleer het laatste.

Uit hetgeen door den Minister Rouvier werd geschreven en uit de redevoering van den heer Magnin bleek reeds, dat dit althans niet de algemeene meening is in de regeeringskringen.

En dat de heer Magnin steeds aan de zijde der bimetallisten staat, heeft een bijzonder gewichtige beteekenis wegens zijne positie aan de Banque de France. Zoo iemand dan moet hij de sterke en de zwakke zijden van Frankrijks munttoestand kunnen beoordeelen. Hem heeft die kennis niet gebracht op het standpunt van de heeren Fournier de Flaix en Juglar.

Overigens is het ook onmiskenbaar, dat het oogenblik niet gunstig was om van fransche zijde grooten bijval te verwachten voor het streven der bimetallisten. De muntquaestie is uit haar aard weinig geschikt om de groote massa's in beweging te brengen en levendig partij te doen trekken aan deze of gene zijde. Slechts als de nadeelen van een slechten toestand gevoeld worden, kan men in dit opzicht iets anders verwachten; gelijk thans in Engeland de bimetallistische beweging wel degelijk niet enkel meer een aantal aanvoeders telt, maar ook meer en meer populair wordt. Doch in Frankrijk is men op het huidige oogenblik, onder den invloed der buitengewoon gunstige wending van zaken van dit jaar op economisch gebied, veeleer volkomen tevreden en voldaan dan het tegendeel. En wie zal zeggen of niet ook een zekere schadevreude aan fransche zijde in het spel is. Toen in 1881 de Fransche Regeering zich met de Vereenigde Staten tot de andere mogendheden wendde, leed haar voorstel schipbreuk. Het zou zoo gansch onnatuurlijk niet zijn indien nu, terwijl de onderlinge verhoudingen met betrekking tot den munttoestand wel eenigzins omgeslagen zijn en juist van hen, op wier gebrek aan medewerking destijds alles afstuitte, de toenadering uitgaat; indien nu, zeg ik, velen in Frankrijk de vroeger vruchteloos uitgestoken hand eenigszins wilden terugtrekken. Daarbij bestonden toen de bezwaren niet, of ten minste niet in die mate, die nu onmiskenbaar zijn ontstaan door de verdere afwijking der marktwaarde van het goud en het zilver van de in de fransche muntregeling aangenomen verhouding.

In het wezen der zaak heeft evenwel Frankrijk wel degelijk nog altijd hetzelfde belang bij de in 1881 gewenschte regeling als toenmaals. Ik voor mij zou dan ook meenen dat er volstrekt geen reden is om te betwijfelen dat, als het er op aan zal komen te toonen wat men eigenlijk wil, Frankrijk bevonden zal worden nog bij zijne houding van 1881 te volharden.

En dit is zeker, dat de argumenten thans tegen de wenschelijkheid der bedoelde regeling door enkele Franschen aangevoerd, van hoeveel naam en beteekenis de woordvoerders ook waren, geen enkelen bimetallist bekeerd zullen hebben.

Onder het schrijven van het bovenstaande gewerd mij de nota, die door den heer Vos de Wael bij de behandeling van Hoofdstuk VII B der Begrooting in de afdeelingen der Tweede Kamer is ingediend en die bij het Voorloopig Verslag gevoegd werd.

De algemeene inhoud kan hier onaangeroerd blijven. Alleen moet ik opmerken, dat ik geenszins het daarin uitgesproken oordeel over de fransche economisten op het Congres Monetaire zou willen onderschrijven. Dat zij zich eenvoudig met groote achterlijkheid vasthouden aan de oude theorien over het muntwezen, en de muntgeschiedenis der laatst verlopen twintig jaren voor hen een gesloten boek schijnt gebleven te zijn, is mijn indruk niet. En het komt mij voor dat ook de correspondent die aan de Times de berichten van het Congres zond, alweder een compte-rendu critique, zijn overzichten hier en daar wel wat gekleurd heeft.

Doch over hetgeen de geachte afgevaardigde van Waalwijk aan de Regeering vraagt of in overweging geeft, kan ik mij niet onthouden van, met alle bescheidenheid, mijn meening te zeggen.

Immers met hoeveel genoegen ik ook van een lid onzer Wetgevende Macht zoo warme instemming met de leer van het bimetallisme heb vernomen, hoezeer ik het op prijs stel dat ook hij daarvoor weder een lans heeft gebroken, zijn voorstel kan ik niet practisch vinden.

Reeds zijn leedwezen, dat de Nederlandsche Regeering zich niet op het Congres deed vertegenwoordigen, kan ik bezwaarlijk deelen. Dat op de conferentien van 1878 en 1881 Nederland door gedelegeerden der Regeering vertegenwoordigd werd, was natuurlijk een geheel andere zaak. Toen gold het een poging om door onderling overleg der Regeeringen tot eene gezamenlijke handeling te komen, of althans die voor te bereiden. Maar op dit Congres werd alleen maar het vraagstuk door belangstellenden uit verschillende landen zuiver theoretisch besproken.

Het doel was hoogstens, dat de voorstanders der twee bekende uiteenloopende meeningen zouden trachten tot meer overeenstemming te komen en daardoor den weg tot oplossing der quaestie wat beter zouden effenen. Iedere verklaring van eenige Regeering omtrent haar standpunt ware daar, mijns inziens, tamelijk misplaatst geweest; iedere officieele inmenging in de gedachtenwisseling zelfs bepaald onraadzaam; — ik kom op dit laatste punt dadelijk terug. De vertegenwoordigers van de Engelsche Regeering hebben dan ook, gelijk ik hierboven reeds zeide, zich van iedere deelname aan het debat onthouden en hadden klaarblijkelijk alleen in missie aan hunne lastgevers verslag te doen van het gesprokene.

Dat ook onze Regeering met belangstelling kennis zal nemen van de uitgesproken meeningen en van de daarvoor aangevoerde argumenten, is zeker wenschelijk en ook te veronderstellen. Doch zij zal vermoedelijk het niet noodig hebben geacht daartoe een of meerdere gedelegeerden naar het Congres te zenden.

Alleen voor ééne zaak had het zijn nut kunnen hebben dat de Regeering zich op een Congres, als het Parijsche was, had laten vertegenwoordigen, ten minste officieus. Het had kunnen voorkomen dat op het Congres de munttoestand der verschillende Staten ware besproken, en men zou dan zeker geweest zijn dat omtrent Nederland geen onjuistheden waren gezegd, of indien zulks geschiedde ze wederlegd werden.

Doch te vergen, dat de Regeering zorge overal vertegenwoordigd te zijn waar voor dergelijke gevallen het nuttig kon zijn, gaat inderdaad te ver. En zij zal wel mogelijk er ook op gerekend hebben dat, op een Congres als het Parijsche zoo iets voorvalende, er wel een of andere Nederlander was die de vergadering kon inlichten.

Inderdaad heeft te Parijs die omstandigheid zich voorgedaan. De heer Cernuschie, in zijn redevoering den munttoestand van eenige Staten besprekende, noemde dien van Nederland bijzonder ongunstig. Schrijver dezer regelen heeft toen dadelijk het woord gevraagd, en dit hem den volgenden morgen gegeven zijnde legde hij toen een nota over, waarin de bijzonderheden betreffende den toestand van het muntwezen in Nederland vermeld zijn, met verzoek dat die geheel of extractsgewijze in de bijlagen van het Comptes-rendu van het Congres zou worden opgenomen, terwijl hij de hoofdeijfers met eenige toelichting mondeling mededeelde en daardoor aan de vergadering het bewijs leverde, dat de munttoestand van Nederland waarlijk zoo slecht niet is als gezegd was.

En nu de wensch van den heer Vos de Wael. Hij verlangt dat de Regeering bij die van Engeland stappen doe „ten einde haar te bewegen of aan te moedigen tot het bijeenroepen eener internationale muntconferentie en om, bijvoorbeeld, onze Amsterdamsche hoofdstad voor het houden dezer conferentie beschikbaar te stellen.”

Hoe onze toenmalige Regeering over de oplossing der muntquaestie dacht, is op de Conferentie van 1881 door hare gedelegeerden medegedeeld. Dit weten de Engelsche Regeering en de andere buitenlandsche Regeeringen volkomen goed. Sedert is bij verscheidene gelegenheden genoegzaam gebleken, dat in onze regeeringskringen die zienswijze geen wijziging heeft ondergaan. Op verschillende binnen- en buitenlandsche vergaderingen en in

tal van boeken en geschriften is verder aan het licht gekomen, wat men in deze van de algemeene meening in Nederland te denken heeft. Intusschen heeft laatstelijk de tegenwoordige Engelsche Regeering, waarvan toen ook reeds de heer Balfour deel uitmaakte, aan eene door qualiteit als quantiteit waarlijk indruk-makende Deputatie van Engelschen te kennen gegeven, dat zij zich, bij de nog in Engeland heerschende verdeeldheid van meening over de quaestie, niet gerechtigd acht eenig voorstel te doen of te steunen tot wijziging der bestaande muntregeling. Zou men nu waarlijk denken dat eene verklaring als die, welke de heer Vos de Wael voorstelt, van eenig nut zou zijn? En indien zulk eene verklaring toch volkomen nutteloos zou wezen, zou ze dan niet tevens met de waardigheid van Nederland in strijd zijn!

Ik acht voorts dat een dergelijke betuiging ook gevaarlijk zou zijn en het doel, waarmede die verlangd wordt, bepaald niet bevorderen zou. Men weet in het buitenland veelal zeer goed, dat Nederland bij de gewenschte oplossing der muntquaestie wel het algemeen belang op het oog heeft, doch dat die oplossing tegelijk zeer dienstig zou wezen aan het bijzonder belang van den Staat, inzonderheid ook ter wille van Indie. En ten andere bestaat zoowel in Engeland als in Frankrijk juist bij vele tegenstanders van het bimetallisme zelfs de meening, dat het in practijk brengen van het stelsel voornamelijk gewenscht wordt ter bevordering van verschillende bijzondere belangen van enkele Staten gelijk van die van eenige klassen der maatschappij. Ten onrechte hebben deze denkbelden post gevat en wordt daarvan een wapen gesmeed tegen de voorstanders van het stelsel; niemand kan hiervan meer overtuigd zijn dan ook ik het ben. Maar de zaak is nu eenmaal zoo, en daarom wake men er tegen aan dergelijke opvattingen voedsel te geven.

En ten slotte moet ook dit nog worden opgemerkt; dat er wel reden bestaat om te betwijfelen of het tegenwoordig oogenblik zoo uitnemend geschikt is om een poging te doen om de zaak door te drijven; of niet integendeel er juist thans eene bijzondere reden is om, voorloopig althans, bij eene afwachtende houding te volharden.

Kwam thans de zaak op het tapijt, men kan er zich verzekerd van houden dat de vaststelling der wettelijke waardeverhouding tusschen het goud en het zilver een groot struikelblok zou wezen. En de warmste bimetallist zal zelf moeten toegeven, dat een terugkeer tot de verhouding van 1 : 15½ thans inderdaad aan groote bezwaren onderhevig ware. Maar er bestaat een kans, al weet men

nog niet of die werkelijk groot is of niet, dat langs geleidelijken weg de tegenwoordige afwijking in de waardeverhouding van het goud en het zilver van het gezegde punt meer of min zal afnemen. Te weten door het voorstel wat laatst gedaan is ter jaarlijksche vergadering van de Amerikaansche bankiersvereeniging. Dit voorstel strekt ter verdubbeling der maandelijksche zilver-aanmuntingen in de Vereenigde Staten tegen intrekking van een gelijk bedrag aan Staatsbilletten. Zou het voorstel door de Regeering worden overgenomen en de goedkeuring van het Congres der Ver. Staten erlangen, dan is gewis verbetering van den goudprijs van het zilver te wachten. Dit nu zou een belangrijken invloed kunnen hebben ter bevordering der mogelijkheid van het tot stand komen der gewenschte bimetalieke muntconventie.

Mij komt het voor, dat dit een bepaalde reden is om voorshands ten minste de zaken eens rustig aan te zien. Doch, ik herhaal het, ook dat daargelaten, kan ik het nut niet inzien van de gewenschte verklaring aan de Engelsche Regeering, die deze zeker niet bewegen zal tot handelen zoolang zij het oogenblik niet gekomen acht, en die de kansen dat dit oogenblik spoedig daar zal zijn wel benadeelen maar niet bevoordeelen kan.

Amsterdam, 31 October 1889.

G. M. BOISSEVAIN.